

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Ο Πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων Κύριος Φίλιππος Πετσάλνικος, την Δευτέρα 30 Νοεμβρίου 2009, ώρα 19.30', παρουσίασε την κοινή έκδοση της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών και του Υπουργείου Εξωτερικών της Δημοκρατίας της Σερβίας με τίτλο *Το Μακεδονικό και η Γιουγκοσλαβία. Πλήρη τα απόρρητα γιουγκοσλαβικά έγγραφα 1950-1967*.

Η παρουσίαση έγινε στην κατάμεστη μεγάλη αίθουσα διαλέξεων της Εταιρείας, όπου παρέστησαν ο Παναγιώτατος Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Κύριος Άνθιμος, ο διοικητής του Γ' Σώματος Στρατού αντιστράτηγος Κωνσταντίνος Θεοφανίδης, ο Γενικός Πρόξενος της Σερβίας στη Θεσσαλονίκη Κύριος Μίλαν Ντημητρίεβιτς, κρατικοί αξιωματούχοι, ανώτατοι αξιωματικοί και Πρόξενοι άλλων χωρών.

Ο Κύριος Φίλιππος Πετσάλνικος είναι γηγενής Μακεδών, από το Μαύροβο Καστοριάς, και εκ μητρός εγγονός του Μακεδονομάχου Χρυσού Μπίβουλα που αγωνιζόμενος έχασε το δεξί χέρι του. Δικηγόρος, απόφοιτος της Νομικής Σχολής Θεσσαλονίκης, με μεταπτυχιακές νομικές και οικονομικές σπουδές στο Πανεπιστήμιο της Βόννης. Από το 1985 εκλέγεται συνεχώς βουλευτής Καστοριάς με το ΠΑΣΟΚ. Διετέλεσε έξι φορές Υπουργός και δύο φορές Αντιπρόεδρος της Βουλής. Τον Οκτώβριο 2009, με μεγάλη πλειοψηφία πέραν του κυβερνώντος κόμματός του, εξελέγη Πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων και είναι ο πρώτος Μακεδών που, από την ίδρυση του Ελληνικού Κράτους, εξελέγη στο ανώτατο αυτό πολιτειακό αξίωμα. Για τους λόγους αυτούς ομόφωνα του Διοικητικό Συμβούλιο του απένειμε το Χρυσό Μετάλλιο της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών.

Παρουσιάζοντας αναλυτικά το βιβλίο ο Πρόεδρος της Βουλής εξήρε «το πλούσιο και συντεταγμένο επιστημονικό έργο της Εταιρείας τα τελευταία χρόνια το οποίο αποτελεί πολύτιμο οδηγό για τους πολιτικούς, τους διπλωμάτες, την επιστημονική κοινότητα και κάθε άλλο ενδιαφερόμενο». Ταυτόχρονα διεκήρυξε ότι παραμένει αμετακίνητη η εθνική κόκκινη γραμμή στο ζήτημα με τα Σκόπια και κάλεσε το γειτονικό Κράτος να προχωρήσει σε άμεση συμφωνία για την ονομασία και, έτσι, να κερδίσει το μέλλον.

Ο Μακεδών Πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων είπε μεταξύ άλλων τα εξής:

«Ευχαριστώ για την πρόσκληση να παρουσιάσω την έκδοση αυτή για ένα ζήτημα πολυδιάστατο, το οποίο έχει αποτελέσει αντικείμενο οξείας αντιπαράθεσης τόσο μεταξύ Ελλάδας και Βουλγαρίας αρχικά όσο και Ελλάδας-Γιουγκοσλαβίας από το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου και μετά. Μετά τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας και την ανεξαρτητοποίηση της ΠΓΔΜ, το ζήτημα έλαβε νέες ανησυχητικές διαστάσεις, λόγω του επίμαχου ζητήματος της ονομασίας.

Η παρούσα έκδοση επιτυγχάνει να συλλέξει και να παραθέσει στον αναγνώστη μία σειρά **επίσημων απόρρητων εγγράφων** του Υπουργείου Εξωτερικών της Γιουγκοσλαβίας της περιόδου 1950-1967.

Η περίοδος αυτή, με εξαίρεση τη διαδικασία εξομάλυνσης των διπλωματικών σχέσεων Ελλάδας- Γιουγκοσλαβίας το 1950 και την διπλωματική κρίση του 1960-62, δεν έχει μελετηθεί σε μεγάλο βαθμό. Ωστόσο είναι σημαντική όπως αποδεικνύει το αρχειακό υλικό, αφού κατά τη διάρκειά της οι πολιτικές διεργασίες συνεχίζονταν με αμείωτο ρυθμό, έστω μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας.

Το πλεονέκτημα και η ιδιαίτερη αξία της έκδοσης είναι ακριβώς ότι παραθέτει αυτούσια τα αυθεντικά, επίσημα έγγραφα που ανταλλάχθηκαν μεταξύ των αρμόδιων αρχών και αξιωματούχων την επίμαχη περίοδο (τηλεγραφήματα, σημειώματα, μνημόνια, οδηγίες, αποσπάσματα από ετήσιες εκθέσεις κ.τ.λ).

Τα παραπάνω ντοκουμέντα μεταφέρουν, με παραστατικό τρόπο, ακατέργαστες τις απόψεις και τις θέσεις των αρμόδιων αρχών.

Αποτελούν πρωτότυπο αποδεικτικό υλικό που απεικονίζει τη διπλωματική διελκυστίνδα που αναπτύχθηκε σε σχέση με το Μακεδονικό την επίμαχη περίοδο και τον αντίκτυπο στις διπλωματικές σχέσεις Ελλάδας- Γιουγκοσλαβίας.

Το Μακεδονικό έχει μία μακριά στο παρελθόν ιστορική διαδρομή.

Όπως προκύπτει από τα ίδια τα έγγραφα, το πολιτικό κλίμα στις σχέσεις Ελλάδας – Γιουγκοσλαβίας τη δεκαετία του '50 επεδιώκετο να είναι θετικό. Υπήρχαν όμως επιμέρους θέματα που δημιουργούσαν προβλήματα. Οι βασικοί άξονες γύρω από τους οποίους περιστράφηκε η εξωτερική πολιτική των δύο χωρών την περίοδο αυτή είναι οι εξής:

1) Το θέμα της ύπαρξης ή μη «μακεδονικής μειονότητας» στην Ελλάδα.

2) Το θέμα του επαναπατρισμού και της αποζημίωσης των **Ελλήνων προσφύγων και Ελληνοπαίδων** που κατέφυγαν κυρίως κατά τη διάρκεια του εμφυλίου στα Σκόπια και τη Γιουγκοσλαβία, όπως και το θέμα της αποζημίωσης των Ελλήνων για τις περιουσίες τους στην σοσιαλιστική Γιουγκοσλαβία.

3) Η ανθελληνική εκστρατεία των Σκοπίων.

4) Η προσπάθεια διατήρησης εύκρατου διπλωματικού κλίματος.

Αναλυτικότερα, ο πρώτος άξονας, αυτός της δήθεν «μακεδονικής μειονότητας» ταλάνισε ιδιαίτερα τις διπλωματικές σχέσεις και κατέληξε να είναι ζήτημα «ταυτοτήτων». Εντάχθηκε δηλαδή στην προσπάθεια κατασκευής μίας ξεχωριστής σλαβικής εθνικής ταυτότητας, της «μακεδονικής».

Το 1950 οι δηλώσεις του Αντιπροέδρου της γιουγκοσλαβικής κυβέρνησης και Υπουργού Εξωτερικών Έντβαρντ Καρντέλι πυροδότησαν τις αντιδράσεις της Ελλάδας για το επικαλούμενο μειονοτικό ζήτημα.

Τα έγγραφα αποτυπώνουν την αντιπαράθεση ως προς το θέμα αυτό, αλλά και την προσπάθεια επίλυσής του, προσπάθεια η οποία δεν απέδωσε καρπούς μέχρι το 1967.

Ως προς το θέμα των προσφύγων, η Γιουγκοσλαβία θεωρούσε ότι ο επαναπατρισμός των «Αιγαιατών Μακεδόνων» στην Ελλάδα αποτελούσε το ενδιάμεσο στάδιο για την μετανάστευση προς το εξωτερικό. Για το λόγο αυτό έφερνε αντιρρήσεις στις θεωρήσεις εξόδου με το αιτιολογικό ότι έτσι συναινεί στην «εξόντωση» της μακεδονικής εθνικής μειονότητας.

Ως προς τους Ελληνόπαιδες το θέμα επιλύθηκε από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών που αποφάσισε την επιστροφή τους στους γονείς τους.

Ως προς το θέμα των περιουσιών τους υπήρξαν αμοιβαίες διεκδικήσεις για αποζημίωση αφ' ενός των εθνικοποιημένων περιουσιών στη Γιουγκοσλαβία και αφ' ετέρου των εγκαταλελειμμένων περιουσιών στην Ελλάδα σε μία λογική συμψηφισμού.

Στο πλαίσιο αυτό η γιουγκοσλαβική διπλωματία ακολούθησε μία παρελκυστική πολιτική για την επίλυση του θέματος των αποζημιώσεων όπως ξεκάθαρα φαίνεται και από τα έγγραφα. Θεώρησε δε ότι ο ελληνικός νόμος επανεποικισμού των παραμεθόριων περιοχών του 1953 βλάπτει τα συμφέροντα των «Αιγαιατών Μακεδόνων» αλλά η αντίδραση αυτή δεν μεταφέρθηκε στις ελληνικές αρχές με επίσημο διάβημα.

Ως προς την ανθελληνική εκστρατεία των Σκοπίων αυτή εκδηλώθηκε με τις εξής μορφές :

α) Με τον Χάρτη της «Μεγάλης Μακεδονίας», σε Μουσείο των Σκοπίων, ο οποίος περιελάμβανε και ελληνικό έδαφος.

β) Με το προπαγανδιστικό περιεχόμενο των σχολικών εγχειριδίων και

γ) Με τα ανθελληνικά άρθρα μερίδας του σκοπιανού τύπου.

Η Γιουγκοσλαβική διπλωματία προσπάθησε να περιορίσει την δράση του σκοπιανού τύπου, καθησυχάζοντας την ελληνική πλευρά, ενώ η Ελλάδα με ένα μνημόνιο διατύπωσε την αντίδρασή της, ένα μνημόνιο που ακόμα και στις μέρες μας είναι επίκαιρο και διαχρονικό.

Αναφορικά, τέλος, με την προσπάθεια διατήρησης του εύκρατου διπλωματικού κλίματος, αυτή αποτυπώθηκε με την επίτευξη συμφωνιών σε πολιτικό και στρατιωτικό επίπεδο.

Ωστόσο η συμφωνία μεθοριακής συνεργασίας δημιούργησε εκ νέου θέμα συναρτώμενο με το Μακεδονικό διότι η γιουγκοσλαβική πλευρά ζήτησε τα έγγραφα της συμφωνίας να συνταχθούν και στη «μακεδονική» γλώσσα.

Μία σειρά εγγράφων αποδεικνύουν ότι το ζήτημα της γλώσσας ήταν πολύ σημαντικό. Και έτσι αναδεικνύεται και η πολιτισμική πλέον διάσταση του Μακεδονικού.

Από το 1960 και μετά και με αφορμή έκθεση της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης της Γιουγκοσλαβίας η οποία κατηγορούσε την Ελλάδα για την μη αναγνώριση της μακεδονικής μειονότητας, οι διπλωματικές σχέσεις επιδεινώθηκαν.

Η ελληνική πλευρά κατανόησε πλέον ότι Σκόπια και Γιουγκοσλαβία ακολουθούν την ίδια διπλωματική γραμμή. Το δυσμενές κλίμα δεν μπόρεσε να ανατραπεί μέχρι το 1967.

Το Μακεδονικό καθ' όλη τη διάρκεια της ερευνώμενης περιόδου υπέβασκε και δυναμίτιζε την προσπάθεια καλής γειτονίας των κρατών. Αποδεικνύεται ότι, παρά τους λεπτούς χειρισμούς εκατέρωθεν τη δεκαετία του 50, η διπλωματική κρίση του 1960 ήταν αναπόφευκτη λόγω των σοβαρών πτυχών του Μακεδονικού και των αμοιβαίων διεκδικήσεων που δημιούργησαν τελικά κλίμα καχυποψίας.

Πέραν της εξ' ορισμού πολύτιμης αξίας των απορρήτων εγγράφων που περιέχει η έκδοση, στις βασικές αρετές της συγκαταλέγονται ο επιστημονικός, κατατοπιστικός πρόλογος, η άρτια μετάφραση και οργάνωση του αρχειακού υλικού καθώς και η εξαιρετική επιμέλεια.

Θεωρώ ότι έχουμε στα χέρια μας ένα πολύτιμο εργαλείο κατανόησης τόσο των διπλωματικών διεργασιών και του πολιτικού κλίματος εκείνης της εποχής, όσο και της τρέχουσας κατάστασης, μία σημαντική πνευματική προσφορά που συμβάλλει στην ανάδειξη των βασικών πτυχών του ζητήματος.

Η μελέτη και η έρευνα των ντοκουμέντων αυτών είναι ένας άμεσος, αξιόπιστος και έγκυρος τρόπος να αντιληφθεί ο κάθε ενδιαφερόμενος τις πολιτικές ζυμώσεις που πραγματοποιήθηκαν και να εξάγει τα συμπεράσματά του.

Είναι επίσης το «κλειδί» για την κατανόηση της τρέχουσας κατάστασης. Σήμερα έχουμε πλέον χαράξει την **εθνική κόκκινη γραμμή** ως προς το θέμα της ονομασίας υποστηρίζοντας την σύνθετη ονομασία με σαφή γεωγραφικό προσδιορισμό, με ονομασία για όλες τις χρήσεις.

Η Ελλάδα έχει μία σαφή, ξεκάθαρη θέση και αυτό εξηγούμε σε όλους τους συνομιλητές μας.

Το τελευταίο διάστημα, τον ενάμιση μήνα, είχα την ευκαιρία να αναλύσω αυτή τη σαφή θέση, κατά τις συνομιλίες που είχα, ως Πρόεδρος της Βουλής, με τον Γ.Γ.

του Ο.Η.Ε. κ. Μπαν Κι Μουν, σε Προέδρους Κρατών όπως η Γενική Κυβερνήτης του Καναδά κα. Ζαν, ο Πρόεδρος της Κροατίας κ. Μέσιτς, της Βουλγαρίας κ. Παρβάνοφ, τους πρέσβεις των Η.Π.Α. κ. Σπέκχαρντ, της Γαλλίας κ. Φαρνό, της Ρωσίας, του Βελγίου.

Εύχομαι να αντιληφθεί χωρίς καμία παρέκκλιση η ηγεσία της γειτονικής χώρας, της FYROM, ότι η επίλυση του ζητήματος του ονόματος, θα σημαίνει και την απαρχή μιας νέας εποχής όχι μόνο στις σχέσεις των δύο χωρών αλλά και στην πορεία αυτής της χώρας προς την Ε.Ε. και την ανάπτυξη.»

Στη συνέχεια μίλησε ο Πρόεδρος της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών τονίζοντας τη σημασία που έχουν για την Ιστορία οι αυθεντικές πρωτογενείς πηγές και αναφέρθηκε στο ερευνητικό-εκδοτικό έργο της Εταιρείας με θέμα το Μακεδονικό. Μεταξύ άλλων είτε τα εξής:

«Το νέο Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο εξέλεξαν οι εταίροι της τον Απρίλιο του 2006 και επανεξέλεξαν εφέτος, συνεχίζει πιστά και παραγωγικά το έργο των μεγάλων προκατόχων. Ωστόσο, επειδή είχε εγερθεί προ πολλού το γνωστό ζήτημα με τα Σκόπια, βασικό άξονα του επιστημονικού του έργου, χωρίς να παραμελεί διόλου άλλα θέματα, έθεσε την παραδοχή ότι το Μακεδονικό Ζήτημα είναι κατ' εξοχήν ζήτημα πολιτικό. Το δημιούργησαν ξένοι πολιτικοί με αποκλειστικό πολιτικό σκοπό τον έλεγχο της ελληνικής Μακεδονίας, που ανέκαθεν είναι χώρος μεγάλης γεωπολιτικής σημασίας. Αναζητήσαμε, λοιπόν, έξω των ελληνικών συνόρων, αποκτήσαμε, ερευνήσαμε και δημοσιεύσαμε αδιαμφιβήτητες πρωτογενείς πηγές αναφερόμενες στο Μακεδονικό. Την έρευνα και μελέτη διεξήγαγαν και εξακολουθούν να διεξάγουν εξειδικευμένες, κατά γνωστικό πεδίο, ομάδες πανεπιστημιακών ερευνητών που εκπονούν αντίστοιχα συλλογικές επιστημονικές μελέτες, οι οποίες στη συνέχεια κυκλοφορούν πανελλαδικά, σε συνεργασία με κορυφαίους εκδοτικούς οίκους, αναρτώνται στο Διαδίκτυο και ορισμένες μεταφράζονται στην αγγλική.

«Έτσι επιτυγχάνονται ταυτόχρονα τέσσερις ομόκεντροι στόχοι:

1ον Πρώτη φορά φωτίζεται αυθεντικά η αθέατη Άλλη Πλευρά του Λόφου που, με επιχειρησιακούς όρους, όσο περισσότερο γνωρίζει η απέναντι ηγεσία τόσο περισσότερες ευκαιρίες νίκης έχει.

2ον Η επιστημονική κοινότητα έχει στη διάθεσή της άγνωστες πρωτογενείς πηγές κρίσιμων πληροφοριών *εκ των ων ουκ άνευ* για την περαιτέρω έρευνα, τον επιστημονικό διάλογο και την γνώση του πραγματικού πεδίου δράσης.

3ον Κάθε ενδιαφερόμενος πολίτης, πολιτικός και οργανισμός γνωρίζει διαυγέστερα και απολύτως έγκυρα θεμελιώδη στοιχεία του Μακεδονικού Ζητήματος, που μέχρι την δημοσίευσή της, αγνοούσε. Διαμορφώνει, συνεπώς, τεκμηριωμένη γνώμη.

4ον Αναπτύσσεται και βαίνει συνεχώς αναπτυσσομένη η επιστημονική συνεργασία ανάμεσα στα αμέσως εμπλεκόμενα Κράτη, όπως η Βουλγαρία, η Γιουγκοσλαβία, μεθαύριο η Τουρκία και πολύ σύντομα οι Ηνωμένες Πολιτείες.

«Σ' αυτό το πλαίσιο και πάνω σ' αυτόν τον άξονα η Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών παρέδωσε στην επιστημονική κοινότητα, στην πολιτική κοινότητα και στο ευρύ κοινό τις ακόλουθες σημαντικότερες μελέτες της, που έγιναν σημεία αναφοράς:

1. *Μακεδονισμός, ο Ιμπεριαλισμός των Σκοπίων 1944-2007*. Εκδόσεις Έφεσος 2007.

2. *Η Φλώρινα στο Έπος του Σαράντα, Ιστορία των Σιδηρών Συνταγμάτων της*. Εκδόσεις University Studio Press 2008.

3. *Αφανείς Γηγενείς Μακεδονομάχοι 1903-1913*. Εκδόσεις University Studio Press 2008. Ολοκληρώθηκε και σύντομα κυκλοφορεί, αρχές 2010, η δεύτερη έκδοση με τριπλάσιο αριθμό αφανών γηγενών Μακεδονομάχων.

4. *Το Μακεδονικό στα Ξένα Αρχεία 1950-1967*. Εκδόσεις Μίλητος 2008.

5. *Το Μακεδονικό και η Βουλγαρία. Απόρρητα βουλγαρικά έγγραφα 1950-1967*. Κοινή έκδοση της Εταιρείας με τα Κρατικά Αρχεία Βουλγαρίας. Εκδόσεις Αδελφών Κυριακίδη 2009. Το παρουσίασε στην Αθήνα, τον περασμένο Απρίλιο, η τότε Υπουργός των Εξωτερικών κα Ντόρα Μπακογιάννη. Μεταφράστηκε ήδη στην βουλγαρική γλώσσα. Σύντομα κυκλοφορεί και στη Βουλγαρία από τα Κρατικά Αρχεία της και την Ε.Μ.Σ. Στα Σκόπια προκάλεσε μεγάλο εκνευρισμό, χωρίς να το έχουν διαβάσει, και χαρακτηρίστηκε σαν δήθεν «ελληνο-βουλγαρική συνωμοσία».

6. *Βελιγράδι-Σκόπια και Αθήνα-Θεσσαλονίκη για τη Μακεδονία. Τεκμήρια και απόρρητα έγγραφα 1950-1960*, του ιστορικού Κώστα Κατσάνου. Έκδοση Ε.Μ.Σ. 2009.

7. *Το Μακεδονικό και η Γιουγκοσλαβία. Απόρρητα γιουγκοσλαβικά έγγραφα 1950-1967*. Κοινή έκδοση της Εταιρείας με το Υπουργείο Εξωτερικών της Δημοκρατίας της Σερβίας. Εκδόσεις Αδελφών Κυριακίδη 2009. Το παρουσιάζει σήμερα εδώ ο γηγενής Ακρίτας Μακεδών Πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων κ. Φίλιππος Πετσάλνικος. Ελπίζω να μη θεωρηθεί εκ νέου στα Σκόπια σαν μια δήθεν «ελληνο-σερβική συνωμοσία».

8. Εντός των ημερών κυκλοφορεί και την Κυριακή 20 Δεκεμβρίου πρωί παρουσιάζεται στο κινηματοθέατρο της Αριστοτέλειον η ογκώδης συλλογική επιστημονική μελέτη της *Οι Πρόσφυγες στη Μακεδονία. Από την τραγωδία στην εποποιΐα*. Εκδόσεις Μίλητος.

Ολοκληρώθηκαν και θα τεθούν σε κυκλοφορία, σε συνεργασία με τις εκδόσεις *University Studio Press* οι επιστημονικές μελέτες της *Ιστορία της Μακεδονίας για παιδιά*, τον Ιανουάριο 2010 και *Η Μακεδονία το 1530 στα Οθωμανικά Αρχεία*. Λεπτομερής καταγραφή του φορολογουμένου πληθυσμού σε κάθε πόλη και χωριό, σε κάθε επιτήδευμα και σε κάθε θρησκεία. Πρώτη φορά στα χρονικά αποτυπώνεται η πραγματική Μακεδονία πριν πέντε αιώνες.

Με βάση πάντοτε τις αυθεντικές πηγές, την εικόνα της Μακεδονίας συμπλήρωσαν η έκδοσή της *Η Θεσσαλονίκη των περιηγητών 1430-1930* με συγγραφείς τους Αλέξανδρο Γρηγορίου και τον εταίρο της Ευάγγελο Χεκίμογλου, εκδόσεις Μίλητος 2008, καθώς επίσης οι επανεκδόσεις της, από τον εκδοτικό οίκο Αδελφών Κυριακίδη, δύο κορυφαίων έργων αναφοράς, με πρωτογενείς πάντα πηγές, *Η Τοπογραφία της Θεσσαλονίκης κατά την εποχή της Τουρκοκρατίας 1430-1912* του εταίρου της καθηγητού Βασίλη Δημητριάδη και τα εμβληματικά *Μνημεία Μακεδονικής Ιστορίας* του αειμνήστου Κωνστ. Μέρτζιου.

Γνωρίζετε ότι στους καιρούς μας η Ιστορία χρησιμοποιείται για πολιτικούς σκοπούς.

Άλλοι την πλαστογραφούν, άλλοι επιτηδείότεροι την παραποιούν και την παρασιωπούν, ενώ νεωτερικοί του υποτιθεμένου Διαφωτισμού, κοσμοπολίτες της παγκοσμιοποίησης αποδομούν την εθνική Ιστορία και, μέσω αυτής, επιχειρούν να αποδομήσουν τα Έθνη.

«Ο καθένας μπορεί να διατυπώνει τις απόψεις του και τις θέσεις του επωμιζόμενος την ευθύνη του έως και την αυτογελοιοποίησή του. Κανείς όμως, απολύτως κανείς, δεν δικαιούται να διαβαίνει αβρόχως ποσί τις πρωτογενείς ιστορικές πηγές. Διότι απ' αυτές πηγάζει η Ιστορία και σ' αυτές στηρίζεται η καθαρή επιστήμη. *Παγά λαλέουσα* παραμένουν εσαεί οι πηγές. *Ουκ απέσβετο το λάλον ύδωρ*.

Είμεθα, λοιπόν, ευτυχείς ότι ανατρέχουμε και παραπέμπουμε όλους στην *παγά λαλέουσα* της Μακεδονίας μας. Και είμαστε πολύ υπερήφανοι ότι την Εταιρεία μας τιμούν με την αγαστή συνεργασία τους τα Κρατικά Αρχεία της Βουλγαρίας, το Υπουργείο Εξωτερικών της Δημοκρατίας της Σερβίας και τα Οθωμανικά Αρχεία, οι προοδευτικές δυνάμεις των τριών αυτών γειτονικών μας Κρατών, και όχι μόνον αυτών, εργάζονται αθόρυβα αλλά εποικοδομητικά για ένα καλύτερο ειρηνικό μέλλον όλων των Λαών στα ευρωπαϊκά πλαίσια έχοντας την στερεή επιστημονική γνώση, ότι το μέλλον είναι καλύτερο και ειρηνικό όταν οι Λαοί γνωρίζουν το παρελθόν όχι για να αυτεγκλωβισθούν στα περασμένα αλλά για να

διδασχθούν ώστε να ξεπεράσουν λάθη, ιδεοληψίες, φοβίες και πλάνες. Το νερό των πηγών είναι καθαρό. Και, θα προσέθετα, είναι ιαματικό.»

Κλείνοντας την εκδήλωση, ο επιμελητής της εκδόσεως Κύριος Κωνσταντίνος Κατσάνος, ιστορικός ειδικός στα βαλκανικά, τόνισε ότι τα δημοσιευόμενα απόρρητα γιουγκοσλαβικά έγγραφα αποκαλύπτουν τις διακυμάνσεις και τα προβλήματα των σχέσεων Ελλάδος-Γιουγκοσλαβίας αλλά και Γιουγκοσλαβίας-Βουλγαρίας, παρουσιάζουν τα ζητήματα που ανέκυπταν ανάμεσα στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση του Βελιγραδίου και στην τοπική των Σκοπίων και συχνά ανατρέπουν όσα πρόσφατα ισχυρίζονται τα Σκόπια για τους φυγάδες του ελληνικού εμφυλίου, τις περιουσίες τους και το τότε εθνικό φρόνημά τους. Αποδεικνύουν ότι είναι παντελώς λανθασμένη η εντύπωση πως δήθεν η Ελλάδα «όλα τα περασμένα χρόνια ως το 1991 δεν έκανε τίποτε για το Μακεδονικό». Αντιθέτως έκανε τα πάντα και πάντοτε, αλλά χωρίς μεγάλη δημοσιότητα. Τέλος, φωτίζουν την εθνική δράση της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών και την ενόχληση που αυτή η δράση προκαλούσε στις γιουγκοσλαβικές αρχές και, φυσικά, στα Σκόπια.